

De droom voorbij...

Herman Haan

Uitgeverij - Groningen

Copyright © 2003: Vision
Auteur: Herman Haan
Omslag ontwerp: Dion de Poel

Eerste druk: september 2003

Uitgave:
Vision Uitgeverij
Postbus 70.077
9704 AB Groningen
Nederland

ISBN 90-75613-26-1
NUR 707

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this work may be reproduced in any form by print, photoprint, microfilm or any means without written permission of the publisher.

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
1. De waarheid in de ogen kijken	11
2. Gestolen identiteit	21
3. De keiharde confrontatie	29
4. Als God liefde is	39
5. Sterven zonder te hebben geleefd	47
6. Of vergeven hetzelfde is als vergeten	57
7. Honger naar het leven	67
8. Uitroeptekens en vraagtekens	79
9. Je weg vinden in de woestijn	91
10. De dunne draad naar de toekomst	103

DANK

Aan alle mensen die ik mocht beschrijven, die soms hun diepste geheimen met me deelden en zonder wie dit boek niet geschreven zou zijn! Ik zal nooit de momenten vergeten dat we huilden, lachten, in diepe stilte bij elkaar zaten, vertwijfeld elkaar aanstaarden en op die momenten elkanders hart vonden.

VOORWOORD

De wereld is vol gebroken en teleurgestelde mensen. Het wordt tijd dat we dit gaan erkennen en vanuit de houding van acceptatie en medeleven naar oplossingen gaan zoeken. Te vaak heb ik gezien dat er binnen evangelische kringen weinig geduld was en is voor mensen met problemen. Ooit was ik zelf ook iemand die sommige dingen maar gezeur vond en zocht naar de makkelijkste oplossing. Wat dat is? Een paar keer stevig bidden, overwinning proclameren en klaar is kees, niet meer klagen, vooruit zien! Natuurlijk helpt bidden en natuurlijk moeten we overwinning uitspreken! Maar ook moeten we durven erkennen dat dit voor sommige mensen helemaal niet makkelijk is. Deze mensen willen meestal wel, maar kunnen gewoon niet, zeker niet in het tempo van de sterken!

In dit boek maken we kennis met een aantal mensen die bekend zijn met het thema gebrokenheid en teleurstelling. Door allerlei omstandigheden, meestal buiten hen om maar soms ook door eigen 'schuld', spatte hun toekomstdroom als een zeepbel uit elkaar. Voor hun gevoel bleef er enkel een grote puinhoop over. De verhalen die ik beschrijf zijn helaas echt gebeurd. Wel heb ik hier en daar namen en omstandigheden veranderd, simpelweg om de privacy van de hoofdpersonen te garanderen. Bij de één kwam gebrokenheid en teleurstelling door dui-

delijk te omschrijven gebeurtenissen als incest of een zakelijk fiasco, bij de andere personen die ik beschrijf liggen de oorzaken minder duidelijk. Door de verhalen van deze mensen te beschrijven, leerde ikzelf in ieder geval een heel belangrijke en onvergetelijke les:

Teleurstelling en gebrokenheid kennen geen meetlat. Wat de één als heel ingrijpend ervaart, daar wandelt een ander bij wijze van spreken fluitend over heen. Kortom, de ene mens lijdt meer dan de ander onder allerlei gebeurtenissen. Wel hebben teleurstellende ervaringen een vernietigende uitwerking als er niet open, geduldig en eerlijk mee om wordt gegaan.

Dit is geen objectief boek, want hier en daar geef ik ongezoeten mijn mening over hetgeen ik om me heen zie gebeuren. Ik geef eerlijk toe dat ik geen psycholoog ben of therapeut. Maar soms ben ik een observant die schrikt van zijn eigen pastoraal geklungel en dat van anderen. Niemand hoeft het dus met me eens te zijn, het is gewoon een mening van iemand die eerlijk bezorgd is. Denk niet dat ik een waarschuwend vingertje wil opsteken en dat ik het beter weet. Wat ik wel wil is dat we gaan nadenken over hoe we moeten omgaan met mensen die vanwege zware teleurstellingen de lol in het leven zijn verloren en die alleen nog maar huiveren van schrik als ze nadenken over hun toekomst.

Vanwaar de titel 'De droom voorbij...'? Omdat dromen omgezet moeten worden in daden! Juist mensen die leven vanuit teleurstelling, verliezen zich nog wel eens in dagdromerij en in het bouwen van luchtkastelen. Op een dag moeten we wakker worden en op zoek gaan naar het echte leven!

Dat is eigenlijk de boodschap die ik in dit boek wil meegeven. Het is ook mijn eerste serieuze boek en dat voelt best wel eng. Want je hart blootleggen en je mening geven over zaken die al jaren een probleem zijn, is best moeilijk. Maar ik vertrouw op de volwassenheid van de lezer, die zich hopelijk zal herkennen in wat ik beschrijf.

Laat vooral de teleurgestelde, die door Jezus de vermoeide en belaste wordt genoemd, zich verheugen in het feit dat er een boek geschreven is, dat begrip toont voor het feit dat je gisteren nog niet hersteld bent!

HOOFDSTUK 1

DE WAARHEID IN DE OGEN KIJKEN

Mijn opa woonde in een heel klein en heel oud huisje, dat was gebouwd aan een smal steegje ergens in een Gronings kerkdorpje. De rit er naar toe was altijd leuk en spannend, want halverwege kwamen we langs het huis van 'de heks'. Mijn zus en ik vonden dat als kleine kinderen reuze spannend. Hoe dichter we bij haar huisje kwamen, des te meer we elkaar bang maakten en uiteindelijk kropen we helemaal onder moeders rokken als we daar voorbij gingen. Natuurlijk woonde daar helemaal geen heks. Ik denk eerder een lieve oude vrouw. Maar ja, mijn zus en ik hadden in die dagen nu eenmaal een rijke fantasie. Toch was het niet echt leuk om naar mijn opa te gaan. De arme man zorgde niet zo goed voor zichzelf en voor zijn huis en dat was behoorlijk te zien en te ruiken. Ook liep daar een klein hondje rond, een lelijk mormel die er uitzag als een te vette Gronings Metworst die te lang in de zon had gelegen. Er kropen ook allemaal beestjes op zijn rug rond, dus hadden we jeuk als een gek als we weer naar huis gingen. Ik weet dat de meeste kinderen gek zijn op hun

grootouders maar mijn zus en ik waren geen favoriete opa-bezoekers. Op een dag was opa zomaar dood en ik vond dat eigenlijk helemaal niet zo erg. Vooral niet omdat zijn begrafenis op een stralende dag was en mijn zus en ik verstoppertje konden spelen op het kerkhof. Na afloop van de begrafenis werd zijn erfenis verdeeld en ik was stinkend jaloers op een neefje van mij. Omdat zijn vader helaas al was overleden, kreeg hij als erfgenaam de oude zwart-wit televisie mee naar huis. Soms is de wereld voor kinderen van een jaar of acht onbegrijpelijk oneerlijk!

Mijn vader kreeg naast wat glaswerk, beeldjes en veel te oude en veel te gammele meubels, ook een wandtegeltje mee waar op stond:

**‘Van het concert des Levens,
krijgt niemand een program.’**

Later begreep ik pas dat dit tegeltje in de tekst een soort geheim verborg, waar iedereen naar op zoek was en nog steeds is. Wisten we maar wat het leven zou brengen! Eigenlijk is de hele wereldbevolking op zoek naar het levensprogramma, verpakt in vragen als: ‘Waarvoor zijn we op aarde?’ En meer filosofisch ingestelde mensen verwoordden het onder andere met zinnen als: ‘Wat het doel van het leven is.’ In mijn wilde jaren zaten we soms met een stel vrienden rond een groot vuur en terwijl een joint van een halve meter rondging, hielden we ons bezig met de grote levensvragen. We filosofeerden over leven op andere planeten, over het Marxisme van de filosoof Jean Paul Sartre en over leven en dood. Soms vertelde iemand dan heel eerlijk zijn levensverhaal, over gescheiden ouders, gestorven kinderen, ontslag op

het werk en eigen mislukte huwelijken. In onze kring zat ook een gesjeesde agent die de drank niet kon laten staan. Door alle problemen met zijn boezemvriend Jack Daniëls – ze gingen vaak tot de bodem – werd hij ontslagen bij het Groningse politiekorps. En van beschermer van de wet, werd hij een regelmatige overtreder. Zijn verhalen deden ons keer op keer versteld staan, hoe iemand zichzelf zo glansrijk om zeep kon helpen. Trouwens niet alleen zichzelf, maar ook zijn huwelijk. Ik meende dat de arme man Jaap heette. Jaap was in ieder geval het toonbeeld van teleurstelling en zelfmedelijden. Later, toen ik zelf diep in de puree zat en samen met een vriend besloot om een overdosis heroïne te nemen, moest ik vaak aan Jaap denken. Hij zoop per dag een hele fles whisky leeg. Ik had medelijden met hem en vond hem een teleurgestelde zielepoot. Maar zelf was ik er uiteindelijk niet veel beter aan toe. Het valt niet mee te ontdekken dat je eigen leven bezig is naar de afgrond te glijden.

Als Jaap een programma van zijn levensconcert had gehad, was het in zijn leven vast heel anders gegaan. Dat wil zeggen met hemzelf, zijn vrouw en kinderen en had hij vast niet keer op keer een valse start gemaakt.

Ik denk overigens dat we hier een heel belangrijk punt bij de horens hebben. Teveel mensen nemen ooit eens ergens een beslissing over. Bijvoorbeeld het opstarten van een zaak, het kopen van een huis of het kiezen van een partner en ergens onderweg gaan de dingen allemaal mis. De partner valt tegen en het loopt uit op een echtscheiding. Of zoals ik zelf meemaakte, je zaak gaat failliet! Of net zo erg, de hypotheek kan niet meer betaald worden en je moet met flink verlies je droom-

huis verkopen. Weer anderen maken nog ergere dingen mee zoals incest of sterfgevallen en raken daardoor behoorlijk de weg kwijt, wat heel begrijpelijk is. Wij Nederlanders kunnen niet goed met problemen van dit soort grootheid omgaan. Natuurlijk hebben we een duur 'Maatschappelijk Werk' apparaat en zijn er vele instellingen waar we voor hulp kunnen aankloppen. Maar de Nederlander heeft tegelijkertijd de neiging om dingen weg te stoppen, of zelfs te negeren. Soms denk ik wel eens dat dit duidt op emotionele armoede en dat compenseren we met de spreekwoordelijke Hollandse nuchterheid. In het buitenland staan we vooral bekend als zuinig. Het woordje 'Dutch' wordt in vele spreekwoorden en flauwe grappen gebruikt. En alle verwijzingen naar 'Dutch' hebben een cynische ondertoon. ('Let's go Dutch' betekent bijvoorbeeld dat ieder voor zichzelf betaalt en 'Dutch Party' betekent dat ieder zijn eigen eten en drinken meeneemt.) Let wel, we zijn niet alleen zuinig als het om de centen gaat. We zijn ook zuinig als het gaat om het tonen van emotie, medeleven en dat soort dingen.

Ook de Nederlandse kerken en gemeenschappen zijn veel van die positieve emoties verloren. Vooral in evangelische kringen – waar ik zelf toe behoor! – kun je beter niet al te veel problemen hebben. Want niet zelden hoor je dan dat je geloof misschien niet helemaal in de haak is, of dat je je eens goed moet laten bevrijden van een negatieve geest. Sommigen maken het zelfs zo bont dat ze beweren dat je je, vanwege je voortdurende strijd en problemen, zeker nog niet echt tot Jezus bekeerd hebt. Helaas heb ik in mijn jonge jaren ook aan deze onzin meegedaan. Wat deze zogenaamde hulpverleners vaak vergeten is het volgende: Het uitgangspunt van Jezus

was nooit de snelle oplossing, maar wel het feit dat Hij midden in de ellende ons tegemoet komt en naast ons komt staan. Ik ben niet zo'n bijbeltekst gooier en heb ook niet voor elke situatie en elk probleem de juiste tekst, maar dit weet ik wel.

In het evangelie van Matteüs, het eerste boek van het Nieuwe Testament, zegt Jezus tot de geestelijk vermoeiden en teleurgestelden het volgende:

'Komt tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt (bijvoorbeeld met levenszorgen, grote problemen) en Ik zal u rust geven...'
(Matteüs 11: 28).

Jezus houdt zich dus niet eerst met de schuldvraag of met de oorzaak bezig. Hij zoekt eerst de vermoeide en teleurgestelde mens op die het gewoon beu is steeds opnieuw een valse start te maken en om keer op keer verkeerd te kiezen. Jezus negeert het probleem niet, maar Hij kiest voor de mens die midden in die dikke problemen zit! Eigenlijk is het heel erg dat de meeste kerkgangers dit haast niet kunnen geloven! Waar komt toch die moeite vandaan, om te geloven in een Verlosser die heel veel gevoelige menselijke trekjes heeft en die naast je komt staan in je ellende in plaats van die ellende te veroordelen?

Waarschijnlijk past zo'n Jezus niet in de strakke heden-daagse macho cultuur waar het draait om stoer heldendom en waar de echte mens lijdt onder het Hollywood syndroom. Voor wie het nog niet weet, Hollywood syndroom duidt een ziekte aan waarbij alles draait om uiterlijk vertoon, spierballentaal en veel mannelijkheid. In het evangelie van Johannes zegt Jezus dat Hij de Weg is. Voor de meeste christenen is dit een heel bekende en

bemoedigende tekst (Johannes 14:6). Maar wie durft door te denken en de diepere laag zoekt die verborgen zit in deze uitspraak, kan tot verrassende ontdekkingen komen. De hele uitspraak luidt trouwens 'Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven.' En daarmee zegt Jezus nogal wat. Mooi is ook, dat de uitspraak eindigt met de woorden 'het Leven' want dat is hetgeen waar we allemaal naar op zoek zijn. Met deze uitspraak over de Weg naar het Leven, keert Jezus zich niet af van teleurgestelde mensen, die diep in de problemen zitten. Hij zoekt die mensen juist op! De hele Bijbel en vooral het Nieuwe Testament is één groot voorbeeld van mensen die in hun ellende ineens Jezus naast zich zien staan. Soms denk ik wel eens dat Jezus het tot levensdoel heeft gemaakt, om van de zwakke mens in de samenleving een grote held te maken!

Als Jezus praat over 'de Weg' betekent dat voor mij dat Hij het vooral over een proces heeft. Want de Weg waar Jezus het over heeft is geen einddoel op zichzelf, het is het begin van een soms lange levensreis. Dat Jezus begint met 'de Weg' toont aan dat Hij een man van geduld en van processen is. God heeft geen haast, integendeel. Hij neemt van Zijn kant rustig de tijd om ons te leiden op die belangrijke Weg. Hoe lang dit duurt, kan niemand zeggen. Daar hebben we ook geen programma van, dat is nu wel duidelijk.

Wat vinden we op die Weg? Allereerst de confrontatie met de Waarheid van ons eigen leven. Voor de meesten van ons is dat een niet al te prettige ervaring. Het valt namelijk niet mee om de duisternis van je eigen hart, de belevenissen van vroeger en de teleurstellingen van vandaag, onder ogen te komen en dan nog blij te zijn

met jezelf. Toch moeten we die confrontatie aangaan! Natuurlijk weet ik dat ieder mens de neiging heeft om te willen vergeten en om door te gaan zonder om te kijken. Op zich is dit een heel goede eigenschap en een manier om te overleven! Maar het werkt alleen maar als we het verleden ooit eens recht in de ogen hebben gekeken en tevens hebben gezegd dat we de strijd met al die vroegere gebeurtenissen aangaan. Als we namelijk de signalen van vroeger vergeten – bijvoorbeeld angst voor mensen, bindingsangst, niets durven vanwege teleurstelling, eetproblemen en noem maar op, er zijn er veel te veel om op te noemen – en proberen gewoon door te leven, zullen we op een dag ingehaald worden door ons eigen verleden en er hardhandig door verslagen worden!

Helaas is dit al met veel te veel mensen gebeurd! Op de Weg waar Jezus het over heeft, komen we stormen tegen. Er zullen momenten zijn dat alles tegenzit en dat het lijkt of de hele wereld tegen je is. Maar die weg kent ook zijn rustpunten, zijn geweldige zegeningen en op die weg ontmoeten we ook mensen die precies op het juiste moment ons leven binnen stappen. Psalm 23 is feitelijk onderdeel van deze weg, want 'Hij voert mij aan rustige wateren' spreekt ook over een proces. We zijn niet ineens en voor altijd aan dat rustige water, maar we worden er naar toegevoerd, om daarna misschien wel te ervaren dat we 'door een dal van diepe duisternis' moeten gaan. Want ook daar spreekt Psalm 23 over. De Weg van Jezus is onvoorspelbaar veelzijdig! Soms razend zwaar, dan weer juichend makkelijk, maar altijd is Jezus daar om over ons te waken!

‘Van het concert des Levens, krijgt niemand een program.’ Nee, maar we krijgen wel een routekaart met daarop de drie belangrijke woorden, die tegelijkertijd ook een soort van herkenningspunten zijn: Weg, Waarheid en Leven.

Het klinkt vast heel gek en zelfs tegenstrijdig, maar soms moeten we onze, door rozegeur en idealisme omgeven toekomst verwachtingen, een beetje bijstellen. Het gaat dan vooral om de manier waarop wij mensen met de vaak hooggespannen verwachtingen en idealen omgaan. Dus niet de lat van het einddoel lager leggen, maar zorgen voor een langere aanloop en meer geduld. En vooral het feit niet onderschatten dat een stroom van veranderingen en herstel, ook een stroom van emoties met zich meebrengt. Ik spreek hierbij uit eigen ervaring.

Zelf heb ik de laatste jaren een opmerkelijke emotionele verandering meegemaakt, die ook herkend wordt door mijn omgeving. Was ik ooit een redelijk harde jongen, met zijn emoties stevig onder controle en het vermogen opkomende tranen naar de achtergrond te drukken, nu lukt mij dat niet meer zo heel erg goed. Natuurlijk is het deels de leeftijd! Met het verstrijken van de jaren wordt een mens nu eenmaal gevoeliger en zachter, maar een aantal ervaringen hebben hier ook een heel grote rol bij gespeeld! Nooit zal ik 11 september 2001 vergeten om kwart over drie in de middag. Ik zat voor de televisie en ineens kwam daar het bericht dat er een vliegtuig tegen één van de New Yorkse Twin Towers was gevlogen. (De plaatselijke tijd in New York was kwart over negen in de ochtend). Men wist op dat moment nog niet of het om een ongeluk of een aanslag ging. Omdat ik zelf als televisie-maker verbonden ben aan de E.O., belde ik

ogenblikkelijk mijn collega Gerard van Herpen die in de auto zat en deed 'live' verslag van alle gebeurtenissen. Een half uur later vloog een tweede vliegtuig de andere toren binnen. Toen wist heel de wereld het; dit is een verschrikkelijke terroristische aanslag die ons hele bestaan een ander aanzien zal geven. Helaas blijkt dit maar al te waar te zijn, getuige de enorme toename van aanslagen en oorlogen (Afghanistan, Irak) in de naam van terrorisme.

Op de dag van die vreselijke aanslagen konden Gerard en ik maar half vermoeden, dat we niet eens vele dagen later zelf in New York zouden zijn en als één van de eerste Europese televisie ploegen toestemming zouden krijgen om de nog steeds brandende en smeulende puinhopen te betreden en te mogen filmen. Ik zal dat moment nooit vergeten... Metershoog puin waar rook en vlammen uitsloegen en dan die geur... De dood heeft een heel eigen nare, allesdoordringende geur! Tussen de puinhopen liepen mannen en vrouwen in witte kleren en met gasmaskers op hun hoofd te zoeken. Maar naar wat eigenlijk? Lichaamsdelen zijn nooit teruggevonden. Bijna drieduizend mensen stierven die dag een tragische en vergeefse dood. Mijn emoties en mijn geloof werden op die dag stevig heen en weer geschud! Later in dit boek kom ik er uitgebreider op terug, maar vragen als: 'Waar was God toen dit gebeurde?' en 'Waarom al die doden?' spookten steeds opnieuw door mijn hoofd. Ik kwam er maar niet uit.

Vooraf ook het voelbare verdriet wat er in New York hing, maakte diepe indruk op mij. Vreselijk allemaal. Toen ik thuis kwam begon ik ineens, bij het minste of geringste, te huilen. Geloof me dat ik dat gejam – zoals ik het heel mannelijk omschreef – na een paar dagen

meer dan beu was. Er kwamen emoties los die ik niet echt had gekend of misschien wel dapper had onderdrukt. Natuurlijk kennen wij in onze kringen ook emoties, maar die zijn meer 'op de Heer' gericht. Andere emoties als angst, woede en onbegrip worden blijkbaar als zeer bedreigend ervaren en daarom ook niet getoleerd, heel gek allemaal.

Jezus spreekt over de Waarheid. Wij denken vaak dat Hij daar alleen maar mee bedoelt dat Hij de enige Ware is en dat alle andere geloven goed fout zitten. Maar voor mij gaat die waarheid veel verder en veel dieper. Het gaat hier over twee grote waarheden. Allereerst leren we de waarheid over Jezus kennen. Namelijk dat Hij werkelijk in staat is om ons, op al die gebieden waar dat nodig is, te veranderen. Bij die waarheid hoort ook de hoop die gloort voor onze toekomst. Uiteindelijk mag elk mens erbij horen, blij worden van het leven en vooral ook blij worden met zichzelf. Maar de tweede waarheid is meer slikken, het is confronterender, zoals ik hier boven al beschreef. Waarom durven maar zo weinig mensen zichzelf diep in de ogen te kijken en niet te schrikken? Ik weet wel waarom! Omdat we ons schamen. Of dat nu terecht is of niet, velen van ons schamen zich voor hun verleden, voor wat er met hen gebeurd is of wat ze zelf hebben gedaan. Die waarheid willen we namelijk graag wegdrukken en vergeten. Maar we hebben niet in de gaten dat we juist daardoor vreselijk met ons laten sollen!